

Hermann Christoph Engelken

**Herm. Christoph. Engelcken, S. S. Theol. Doct. ... h. t. Acad. Rostoch. Rectoris,
Programma Paschale De Variis Ineptiis, Impietatibus Ac Superstitionibus Paulo
Ante Festum Paschatos, Ipsisque Feriis Paschalibus Observari Solitis, Qvo ad
piam & Christianam Feriarum tam sanctarum celebrationem, Cives Academicos
... excitat**

Rostochii: Typis Io. Iacob. Adleri, [1728?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn180026769X>

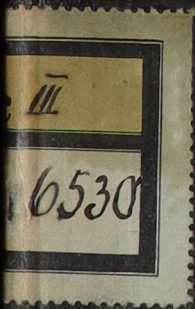
Druck Freier Zugang

Engelken, Herm. Christ.

3 Programme über Heinnachts-
Fasten- und Oster- Gebräuche

1717 u. 28.

Gc. III
6530

HERM. CHRISTOPH.

S. S. Theol. Doct., Ejusque Prof. Publ.
Ord., ad Æd. Joh. Past. h. t. ACAD.

ROSTOCH. RECTORIS,
PROGRAMMA PASCHALE
DE

VARIIS INEPTIIS,
IMPIETATIBUS AC SU-
PERSTITIONIBUS PAU-
LO ANTE FESTUM PA-
SCHATOS, IPSISQVE FE-
RIIS PASCHALIBUS OB-
SERVARI SOLITIS,

^{Qv}
ad piam & Christianam Feriarum tam
sanctarum celebrationem,

CIVES ACADEMICOS

vi officii, hortatur, ac excitat.

ROSTOCHII,

Typis IO. IACOB. ADLERI, SEREN. PRINC. & ACAD. Typogr.

SAlutat nos, *Cives Academiae amantissimi!* latissimum Paschatos festum, quo latius, sive verni temporis hilaritatem, sive beneficii divini nunc recolendi gravitatem contemplari collibuerit, vix incidit alterum. Hinc & ego chorum vestrum pereximium, cana Academicarum consuetudine ita ferente, salutare teneor, vosque, *tertia jam vice*, publico quodam Programmate alloqui. Animo ergo sedet, in praesenti eandem, quam olim, occasione feriarum Natalitiarum ac Passionalium, ingredi viam, atque *ineptias, impietates ac superstitiones*, paulo ante Festum Paschatos, ipsisque Feriis Paschalibus observari solitas, vestro sistere obtutui, quo in negotio ad pristinum itidem collimabo scopum, ut nefarias istiusmodi *declinationes* odio ac aversatione persequi discatis. In Ecclesia nimirum Pontificia **PRIDIE DIEI PASCHATOS** varias peragi ceremonias, ineptiarum ac superstitionum plenas, extra dubitationis aleam positum existimo. Tunc enim suscipi solet ignis, *corei Paschalis*, ac aquae baptismi consecratio. IGNIS quidem à Sacerdote tribus consecratur orationibus peculiaribus, quarum secunda, teste Missali Romano Bohemico f. 197., ita sonat: Domine DEUS pater omnipotens, lumen indeficiens, qui es conditor omnium luminum: Bene tunc dic hoc lumen, quod a te sanctificatum atque benedictum est, qui illuminasti omnem mundum, ut NB. ab eo lumine accendamus, atque illuminemur igne claritatis tuae. Et sicut illuminasti Moysen exeuntem de Aegypto, ita illumines corda & sensus nostros, ut ad vitam & lucem aeternam pervenire NB. mereamur per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen. Mox ordo tangit cereum Paschalem, qui à Diacono benedicitur, & novo igne accenditur, noctu diuque in honorem resurrectionis Christi arsurus, formula precationis juxta Missale fol. 205. sic se habente: Oramus te, Domine, ut cereus iste in honorem nominis tui consecratur, ad noctis hujus caliginem destruendam, indeficiens perseveret. Et NB. in odorem suavitatis acceptus, supernis luminaribus miscetur. Flammam ejus lucifer matutinus inveniat. Ille, inquam, lucifer qui nescit occasum. Ille, qui regressus ab inferis humano generi severius illuxit &c. Compara

para B. Job. Andr. Schmidii *Lexicon Ecclesiasticum minus* Part. I. p. m. 185.
 sq. Denique Sacerdos se accingit ad consecrationem aquae Baptismi,
 precatus, indice Missali fol. 221., sequentem in modum: *Omnipotens,
 sempiternus Deus, adesto magna pietatis tuae mysteriis, adesto Sacramentis: Et
 ad recreandos novos populos, quos tibi fons baptismatis parturit, spiritum ad-
 optionis emitte &c.*, illico etiam aquam, creaturam quamlibet vitae &
 intellectus expertem, crucis figuras formando, ac verba seria pronun-
 ciando, *Ex opus* et atque adjurat, ut exadat aqua sancta & benedicta,
 ad abluendum sordes peccatorum, à qua malus Spiritus longissime
 absit. Quo facto, postquam Cereum Paschalem in undam intinxit,
 tribus in eandem vicibus versus tres angulos sufflavit, cereumque
 iterum extraxit, accurrenti populo venia conceditur, ope cantharo-
 rum & urceorum, ex fonte baptisterii tantum haurire aquae sanctifi-
 catae, quantum lubuerit, cum inde in homines aequae ac bestias in-
 gens credatur redundare fructus. Verum enim vero quis Clerum
 Pontificium istiusmodi ceremoniarum apparatus docuit? Sane non
 Spiritus Sanctus, per verbum loquens, sed Spiritus vertiginis, verbi
 ductum migrans. Quis eum reddidit certum, internam quandam
 virtutem, hominibus saluti futuram, talibus ausibus ad creaturas
 accedere inanimatas? Quis ostendit, vitam ac salutem aeternam inde
 mortales promereri? Quis indicavit, hunc dignum esse ad instans
 Paschatos festum praeparationis modum? Quis significavit, ne-
 fandum, eumque vice plus simplici repetitum, non perpetrari
 sanctissimi nominis divini abusum? Quis criminis nota illum
 absolvit, dum imperitum vulgus à fiducia in DEum collocan-
 da, ad spem in rebus creatis ponendam, vocat. Quis non po-
 tius videntibus videt oculis, huc apprime quadrare illud Ser-
 vatoris dulcissimi Matth. XV. 9.: *Frustra me colunt, docentes doctri-
 nas, praecepta hominum, Et v. 13.: omnis plantatio, quam non plantavit
 Pater meus coelestis, eradicabitur.* Compara *Sinceri Catholici* (i. e. B.
 Nic. Haafii) *Darstellung und Abbildung der Passions- und Fasten-An-
 dacht in der Römisch-Catholischen Kirche* Cap. XXVII. p. m. 330. sqq. Sed
 linquamus haec vana vanis, & pedem promoveamus ad impietates ac
 superstitiones, IPSIS FERIIS PASCHALIBUS fieri solitas. Si ad pri-
 sca exspatiari tempora volupe esset, non possemus non stolidas ve-
 terum mirari ineptias, quibus celebritatem quandam Paschatos Fe-
 sto conciliare, laetitiamque suam in apicem deducere studuerunt.
 Ita namque memoriae prodidit *Gvilielmus Durandus*, Episcopus Mima-
 tensis,

tenſis, Libro VI. Rationalis divinorum officiorum Cap. LXXXVI. : In plerisque regionibus mulieres ſecunda die poſt Paſcha verberant maritos ſuos, die tertio mariti uxores ſuas. Hoc autem fit ad notandum, quod debent ſe invicem corrigere, ne alter ab altero hoc tempore exigat debitum thori. Egregia proſecto ratio, tam egregium Rationalis concinnatorem apprimere decens! Anceps ſane hæreo, an magis mutuum verberandi officium, an *Durandi* noſtri adjectam ridere habeamus cauſam. Nec eminus idem *Durandus* teſtis eſt, Episcopos coelibes, cum ſuis Clericis Feſto Paſchatos, ut lætitiæ Paſchalis ederent ſpecimina, pilæ vel aleæ ſe oblectaſſe luſu, interdum quoque choreas & cantus inſtituiſſe, & hiſce exceſſibus nomen inditum eſſe *Libertatis Decembris*, eo quod à profanis Gentilium Saturnalibus, menſe Decembri celebrari ſuetis, natales duxerint atque originem. At ſuperſedeo ultro citroque talibus ulterius ſive recensendis ſive perſtringendis. Neque moras neſciam in taxanda impia Hybernorum aliquot conſuetudine, qua Feſto Paſchatos profuſione ac luxu inter ſe invicem de palma decertarunt, ſed contentus ero, nuda *Centuriarum Magdeburgenſium* Centuria XII. C. VI. col. m. 913. allegaſſe verba, quæ ſic fluunt: *Quidam Hybernia populi arbitrantur, obſequium ſe præſtare DEO, dum per anni circulum furto & rapina congererent, quod in Paſchali ſolemnitate profuſiſſimis, tanquam ad honorem reſurgentis Domini, abſumeretur convivii, eratque inter eos urgens concertatio, ne forte quis ab alio immoderatiſſimis ſerculorum præparationibus vinceretur.* Inde tamen inſimul patet, humani aliquid, forte ex memoriæ lapſu, paſſum eſſe *B. Joach. Hildebrandum* in *Libello de Diebus feſtis* p. m. 78. ſcribentem, in *Centuriis Magdeburgenſibus* de populis in Hibernia referri, quod pro concione varios *Jocos & ridiculas fabellas tractent, atque riſu plebem capient, qui riſus lætitiæ Paſchalis debeat eſſe index.* Nam de iſto riſu altum in dictis *Centuriis* eſt ſilentium, Multo minus excutiam, aut at vivum reſecabo Græcorum hodiernorum morem, liberis ac ſervis, Paſchatos aliſque feſtis, paulo plus indulgentium, quam diebus profeſtis, qua de re auſcultare poſſumus *Alexandrum Hel-ladium*, Græcum, (quem jure ſuo ob acerbitatis virus in doctiſſimos Viros temere effuſum, probe depexum reddidit *Joh. Matthias Gesnerus* in de eruditione Græcorum, qui hodie vivunt, diſſert. inſerta *Miſcellaneis Lipſienſibus* Tom. II. Obſerv. 30. p. m. 399. ſqq. & Obſerv. L. p. 712. ſqq.) ſi ſtatu præſentis Eccleſiæ Græcæ Cap. III. p. m. 25. ſq. : Feſto Nativitatis, No-tu æποικίας; diebus Paſchatos, Apoſtolorum, ſive Petri & Pauli &c. liberus in menſa vivendi facultatem (liberi) a Parentibus accipiunt, tum, ſi quid exceſſe-

excesserint, non urgentur ad sobrios mores, sed poenam delictorum Parentes in aliam occasionem reservant, idque tum ob festorum reverentiam, tum etiam, ne illorum letitiam cum tristitia confundere videantur. Eadem est ratio & cum famulis & captivis, quos à Tartaris ad servitia domestica praestanda erunt. Omnium tandem minime hic curatiori inquiram opera in consuetudinem, olim in regione judaica receptam, qua Praeses Romanus, ad desiderium judæorum, captivum quendam in libertatem solebat asserere Matth. XXVII. 15. Luc. XXIII. 17. Job. XIX. 39. Quid enim ad nos ritus judæorum, in judaico Paschatos Festo observati? Conf. B. Caspar. Sagitarii Harmoniam Historie Passionis Christi Part. II. : Cap. IX. §. IX. sqq. p. m. 555. sqq. Captivos tamen, leviorum delictorum reos, quoque in Paschatos Festo Christianorum, vi mandati Imperatorum, ex squalidis olim dimissos esse carceribus, testatur Guil. Cave im ersten Christenthum Part. I. Cap. 8. p. m. 202. Iter velut quoddam potius ad castra Pontificiorum faciemus, RISUM PASCHALEM, das Oster-Gelächter, à genuina lætitia Paschali *dis dia πασῶν* discrepantem, alienumque, lustraturi. Persvasum nimirum habuerunt habentque Concionatores Pontificii, populum per jejuniū diuturni molestias, fatis afflictum, ad gaudium læto Paschatos Festi commovendum esse. Hinc risum excitare & olim soliti fuerunt, & passim adhuc hodie solent, recensendo varias fabulas jucundas, interdum quoque obscœnas, & piis auribus valde graves, veterem tamen Adamum mire mulcentes. De antiquis retro temporibus audiamus Erasmus, Scriptorem Pontificium doctissimum, in Ecclesiæ Lib. II. p. 268: Impudentius est, quod feriis Paschalibus quidam, volut ex more, populo risum movent, idque fabulis manifeste confictis, plerumque etiam obscœnis, quales ne in convivio quidem vir probus sustinet absque pudore commemorare. En testimonium domesticum, omni exceptione majus! Ad latus Erasmo ponamus Johannem Mathesum, Virum probitate & candore nemini secundum, quippe qui in den Historien von Lutheri Anfang, Lehre, Leben &c. Concione 7. p. m. 177. ed. Stieberianæ An. 1715. inquit: Geliebten Freund im HErrn, etwan pflegt man um diese Zeit Ostermährlein und nährliche Gedichte zu predigen, damit man die Leute, so in der Fasten durch ihre Lüste betrübet, und in der Marterwochen mit dem HErrn Christo mitleiden getragen, durch solch ungereimte und lose Geschwätz erfreuet und wieder tröstet, wie ich solcher Oster-Mährlein in meiner Jugend etliche gehöret, als da der Sohn Gottes für die Vorburg der Hölle kam, und mit seinem Creuz anstieß, haben zweene Teuffel ihre lange Nasen zu Diegeln fürgesteckt,

steckt, als aber Christus anklofft, daß Thür und Angel mit Gewalt auffging, habe Er den zweyen Teuffeln, ihre Nasen abgestossen. Solches nannten zu der Zeit die Gelehrten risus Paschales. Sic quoque Henr. Bredelo in *Dialogis mensæ Poëtica* submissis, sequentem memorat narrationiculam, pro rostris à Monacho quodam propinatam, mulieribus tribus, spe Christum in sepulchro inveniendi frustratis, obviam factas esse tres personas, *Polonium, Gallum, & Germanum*; mox foeminas has ex iisdem quasivisse: *Num Christus resurrexerit? Polonium* reposuisse: *Ale i. e. imò*; Sed cum ejus linguam non intelligerent, atque *Gallum* sciscitarentur, responsum ab hoc tulisse: *Oui*. At, cum nec illud perciperent, *Germanum*, ultimo obviantem, & interrogatum, regettisse: *Ja*. Inde ortum & compositum esse *Halleluja*, eamque vocem significare idem ac: *Imò, Imo, Imo*. An sic verbum DEI deturpare decebat, & in ludibrium vertere. En novum adhuc scurrilitatis ac procacis dicacitatis specimen! Provocabat Concionator maritos in templo præsentes, ut canticum ingeminarent Paschale: *Wer Herr im Hause wäre*. Maritis autem tacentibus, idem imperabat uxoribus, & ecce! hæ omnes sonora mox voce cecinerunt, narrante *B. Jo. Oleario* in *Oratoria Ecclesiastica Lib. I. Cap. 3. p. 129*. An sic rem quandam ludicram, ex suggestu, concioni, cultus divini gratia coactæ, proponere, atque templum commutare conveniebat in theatrum? Neque existimes, excitationem risus Paschalis non amplius in Ecclesia Romana vigere, sed diu esse antiquatam, nam viva rerum magistra, experientia, contrarium diserte loquitur, quapropter *B. Godofredus Wegnerus* Theologus olim Regiomontanus celebratissimus, in *Dissert. de Risu Paschali, Oratorem sacrum, ejusque Auditorem, minime decere, Aphor IV. §. XII. p. 13.*, occasio, inquit, non defuit, ex *Monachorum ipsorum ore, profanas & ludicras fabellas hoc tempore audire*. Quis itaque nefandam festi paschatos, tam sancti, tam jucundi, profanationem, ex *risu Paschali* provenientem, non vel manibus palpat? Quis non dilucide animadvertit, sacrum Paschatos tempus tam manifestis impietatis documentis dehonefari ac commaculari? Utinam altas in Pontificiorum animis radices ageret egregium Pauli monitum *Eph. V. 4.*: *turpitude, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ non sunt convenientia*, sc. nec nominetur inter vos, sicut decet sanctos, id quod ex v. 3. evadit clarum. Equidem hilare est Paschatos festum, resurrectionem & victoriam Christi, partamque inde nobis pacem, vitam, & salutem omnigenam, in memoriam revocans. Ovare nos jubet, triumphum agere, gestire lætitia, Christus

Christus enim resuscitatus est propter justificationem nostram Rom. IV. 25. At vero gaudere debemus in Domino Phil. IV. 4., beneficiorum divinarum, in nos large collatorum, cumulum meditati, non de rebus mundanis, nedum ludicris, obscænis, nefandis. Certe aliis mediis, quam fabularum anilium narratione, gaudium in Domino, gaudium spirituale, gaudium animarum, gaudium sanctum, excitandum, excitatumque est fovendum. Hinc cum multis aliis Pontificiorum sapientioribus, Johannes Keyfersbergius, impium Paschalis risus morem abominatus est, in Catulo peregrini erumpens: Quid est hoc, quod tempore Paschali invaluit, corruptela, ut ad risum & levitatem populus per quosdam predicatorum ridendos, cum excessu nimio etiam provocatur, plane devotionem, quam prius conceperant, prorsus exstinguentes. Profecto in talium labiis mors est, uti testatum reliquit Oecolampadius, apud Hospinianum de Festis Christianorum p. 98. Sed cum mihi, quoad hocce argumentum, non liceat esse prolixiori, Lectorem remitto ad Oecolampadii Epistolam ad Capitonem, de Risu Paschali, cujus summam exhibet Rod. Hospinianus in Tract. de festis Christianorum pag. 98., & B. Wegneri Dissert. cit., imprimis Aphor. IV. §. XI. sqq. pag. 12. sqq., quippe quæ omnem hic paginam facit. Vocant me jam ad se OVA PASCHALIA Die Paasch-oder Oster-Eyer, quorum intuitu pariter superstitionis quoddam genus emergit. Neminem, credo, inveteratus latere poterit usus, quo amoeno Paschatos festo, ova quædam, variis ut plurimum distincta & decorata coloribus, conficiuntur, & mutua nonnunquam voluptate distribuuntur. Apud Italos ea Sacerdoti benedicenda offerri, testis est Jonstonius de DEA Hygiene p. 158. In Saxonia, ob diversas figuras, illis inscriptas, audiunt die rohten, gelben, schönen Eyer, & in Districtu Magdeburgico ac Halberstadiensis, à ceteri puerorum, ova ista colligentium, cursu, appellantur die Renn-Eyer. Vid. J. C. Harenbergii de Ovorum Paschalium origine, Commentationem, in Bibliotheca Bremensi Class. VI. Fascic. V. Num. XI. p. m. 1627. sq. & B. Joh. Andr. Schmidii Historiam Festorum & Dominicarum p. m. 127. Præsertim autem, cum Græcis recentioribus, apud B. Heineccium in der Abbildung der Griechischen Kirchen Part. III. p. m. 234., Russorum natio ovis Paschalibus & olim delectata est, referentibus Petro Petrejo in der Moscovitischen Chronica Part. VI. p. : 683. sq. nec non Adamo Oleario in der Moscovitischen und Persanischen Reise-Beschreibung Lib. II. Cap. 14. p. 134., & adhuc hodie delectatur, ut nosmetipsi, magna exercitus Russorum parte in Terris Mecklenburgicis hospitante, oculis nostris usur-

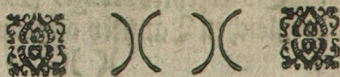
usurpavimus. Audire interim lubet *Autorem* (qui est *Frieder. Christianus Weberus*, Sereniss. Ducis Brunsvicensis in Moscovia Legatus. (Residente). Vid. die gelehrten Zeitungen An. 1726. p. 775.) des veränderten Russlands § 37. p. m. 6 : Die merkwürdigste Ceremonie bey diesem Feste ist das Geschenke der bemahlten Eyer, welche die Russen bey derley Geschlechts sich einander schencken, und den Kuß des Friedens geben, dabey der eine: Christos Woskres, *Christus* ist auferstanden, sagt, und der andere: Waistino Woskres: Er ist wahrhafftig auferstanden, und hernach ein jeder mit dem gewechselten Ey seines Weges gehet, daher alle diejenigen, auch die Ausländer selbst, den mit dem Kußen des Frauenzimmers gedienet ist, den ganzen Tag mit ihrem Ey herumlaufen; die Priester aber diesen Gebrauch dahin auslegen, daß, weil die Küchlein aus dem Ey erstehen, sie ein Vorbild der Auferstehung Christi bedeuten sollen. *Originem hujus ritus docta curiositate investigare, atque ab ovo, quod ajunt, repetere studuit Dn Harenbergius in editata Commentatione p. 1127. sqq.*, qui tandem, allegatis multis sententiarum divitiis, lucubrationi toti coronidem imponens, p. 1038. Nil, ait, est reliquum. nisi ut ova, tempore Quadragesimali comparsa, ac continenter cumulata, Pasche festo avidius hausta, donata ac distributa fuisse perhibeamus. Abstinentia ab ovis pravia, toto fere orbe Christiano usitata, characteribus supra datis, ex asse respondet. Libertas ovium vescendi tum quibusvis patuit, omnibus lata, festo resurrectionis latitiam augente. Quae sententia eo videtur probabilior, quo major est auctoritas Hospiniani in Libro de Origine festorum Christianorum p. 65., qui allata conjectura suum calculum addit. Etiam si vero ovorum Paschalium usurpatio, si coeteroquin nihil illiciti cum illis perpetretur, ut indifferens aestimari, suisque relinqui facile queat amatoribus; Attamen jure dolemus merito, irrepsisse hac etiam occasione superstitionum haud ultimam, dum imperitum vulgus, nonnullis minimum in locis, inepte sibi persvadet, esum ovorum, prima Paschatos feria coloratorum, ad gravissimorum morborum depulsionem quam maxime conducere, monente Brevino Norico Fago-Villano, i. e. Georg. Christoph. Zimmermanno, in dem in vielen Stücken allzuabergläubigen Christen Lit. O. p. m. 203. fin. An enim praetensa istiusmodi efficacia dependet à die festo, & speciatim eo, qui resurrectionis memoriam renovat? Cur non, si aliqua ab ovibus, diverso tinctis colore, expectanda sanitatis recuperatio, aliis quoque diebus eandem virtutem praestolari possumus? Porro nonnunquam superstitio invaluit, ut inconsiderati mortalium ovum, die

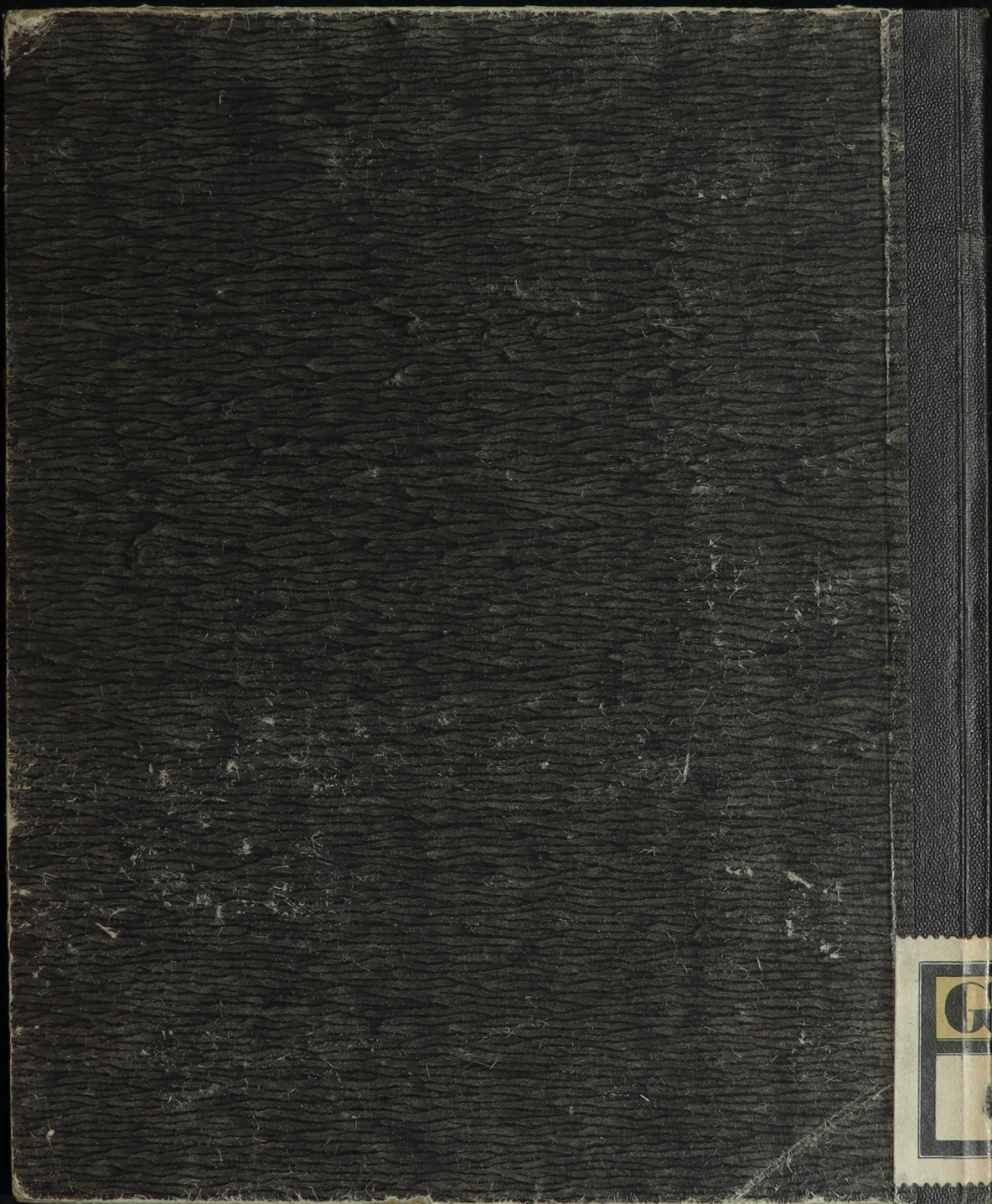
die viridium positum, summo mane Festi Paschatos, ante solis ortum coquant, & totum, una cum exteriori crusta, comedant, splendide sibi imaginati, hac ratione nullam alicui, in portatione vel sublatione ponderosissimorum onerum, obvenire posse detrimentum ac noxam. At recte *Del-rio Disquisitionum Magicarum* p. 457. in tales invehitur ineptias, scribens: Undenam ovis illis tanta virtus, num a Gallina? num a die? num a siderum positu? num per supernaturale aliquod diei privilegium? At unde de illo constat? cur non etiam die Natali vel alio contigit quid simile. Compara *M. Hilscheri Tr. Von denen zur Fasten- und Oster-Zeit eingerissenen Aberglauben* p. 24., & *Zimmermannum l. c. Lit. D. p. 195. sq.*, qui *Lit. O. p. 304.* iusto etiam obelo notat devium Servorum nonnullorum ac Ancillarum morem, in cibum mane festi Paschatos assumendi ovum anserinum, postea autem involucrum ex pariete suspendendi, ratorum, sic per totum istius anni decursum ab omni febrium incurfu se praestari immunes. At cum angustum Program-
matis spatium plura vix capiat, unicum tantum adhuc, tanquam aliud quoddam *Superstitionis* genus, si forte non hodie amplius, olim tamen observari passim solitum, commemorare collibitum est; EXCURSUM
nim: plebis ad TERGEMINUM SOLIS SALTUM CONSPICIEN-
DUM. Uti videlicet otiosi Monachi, nescio, quibus fabularum monstris incautam plebeculam circumvenire amabant; ita ludicra simplicium pectoribus instillabatur persuasio, prima Paschatos feria Solem orientem tribus subsilire vicibus, sicque gaudio, ob victoriosam Christi resurrectionem, exultare. Hinc summo mane, ante auroræ ortum, ingens populi, utriusque sexus, consuebat multitudo, Paschale, quod animo conceperat, visum Solis tripudium. Verum enim vero mendaciorum doctorum classi hoc de tergemino saltu *εὐχρηστα* jure associat *Christ. Franc. Paullini in der Zeit-Kürzenden erbaulichen Lust Part. III. num. 130. p. m. 832.*, in cujus decisione & nervosa, & sufficienti acquiescam. Ita autem is fatur: Am ersten Oster-Tage soll die Sonne tanzen, welches dem gemeinen Pöbel so fest eingedruckt ist, daß keine vernünftige Gegen-Rede dawider hafften kan. Es scheint wol, als ob die Sonne sowol in Frühlings- als Herbst-Tagen, je zumeilen hüpfte, aber es scheint nur so, massen die in selbiger Zeit in der Luft herum schweifenden Dünste den Augen einen blauen Dunst machen, bevorab bey des Sonnen Aufgang. So erzehlet *Scaliger (Exercit. 63. S. 1.)* daß ein-
mal auf Johannis-Tag dergleichen Tanz sey angemercket worden. Quis er-
go

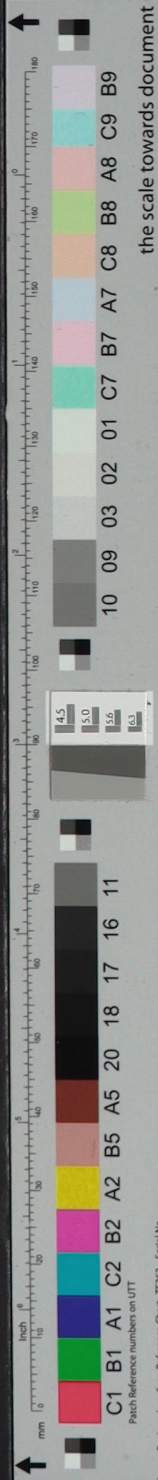
XX

go non videt, cunctos, qui trupidii solaris gratia, mane festi Pascha-
tos, liberum ingredi vellent campum, mirum in modum sibi im-
posituros. Conf. B. Carpzovii Evangelische Fragen und Unterricht Part.
I. p. m. 789. sqq. Nunc paucis adhuc Vos volo, ô Mei! Discite de-
vitare ineptias ac superstitiones, discite fugere impietates ac iniqui-
tates, discite DEum verum vero prosequi cultu. Prasens Pascha-
tos festum ad intimam Vos hortatur, & exstimulat lætitiā, at
Christianam, at DEO placentem, at piam. In vitam rediit vitæ Dux.
Quis non voluptate perfunderetur insigni? Ex sepulchri prodiit
latebris? Quis non impleretur hilaritate? Victoriā reportavit ab
omni hostium caterva certissimā. Quis non gaudio redderetur
delibutus? Exclamare sane possumus: *Absorpta est mors in victoriā.*
*Ubi tuus, mors, stimulus? Ubi tua, inferne, victoriā? Stimulus autem mor-
tis, peccatum est, potentia vero peccati lex. DEO vero gratia, qui dat nobis
victoriā per Dominum nostrum Jesum Christum 1. Cor. XV. 54. 55. 56. 57.*
*At cavete Vobis, ô mei! omnem per modum à delectamentis munda-
di, filiis hujus seculi propriis, nam divus Gentium Doctor, Ne con-
formamini, inquit, mundo huic, sed transformamini renovatione mentis vestrae,
ut probetis vos, quam voluntas DEI bona, & acceptum & perfectum Rom.*
*XII. 2. Adhæc exultatio impiorum tristem sortitur vicissitudinem,
resolvenda quippe olim in gemitus, fletus, ploratus. Summa:*
Memento Jesu Christi, qui suscitatus est ex mortuis 2. Tim. II. 8., Memento
*eius, non simplici recordationis modo, sed conjuncto cum gra-
titudine ac obsequio, quandoquidem Christus pro omnibus mortuus*
est, ut dum vivunt, non amplius sibi ipsis vivant, sed ei, qui
pro omnibus mortuus est & resuscitatus
2. Cor. V. 15.

P. P. ipso Paschatos Festo
Ann. MDCCXXXIX.
Sub Sigillo Rectoratus.

citatus est propter justificationem nostram Rom. IV. 25.
ebemus in Domino Phil. IV. 4., beneficiorum divi-
e collatorum, cumulum meditati, non de rebus
a ludicris, obscœnis, nefandis. Certe aliis mediis,
anilium narratione, gaudium in Domino, gaudi-
dium animarum, gaudium sanctum, excitandum,
ovendum. Hinc cum multis aliis Pontificiorum
annes Keyfersbergius, impium Paschalis risus morem
Catulo peregrini erumpens: Quid est hoc, quod tempore
ruptela, ut ad risum & levitatem populus per quosdam
cum excessu nimio etiam provocatur, plane devotionem,
et, prorsus exstinguentes. Profecto in talium labiis mors
quit Oecolampadius, apud Hospinianum de Festis Chris-
ed cum mihi, quoad hocce argumentum, non li-
Lectorem remitto ad Oecolampadii Epistolam ad
aschali, cujus summam exhibet Rod. Hospinianus in
hianorum pag. 98., & B. Wegneri Dissert. cit., im-
s. XI. sqq. pag. 12. sqq., quippe quæ omnem
Vocant me jam ad se OVA PASCHALIA
ster & Eyer, quorum intuitu pariter superstitionis
mergit. Neminem, credo, inveteratus latere pot-
oeno Paschatos festo, ova quædam, variis ut plu-
decorata coloribus, conficiuntur, & mutua non-
te distribuuntur. Apud Italos ea Sacerdoti bene-
stis est Jonsonius de DEA Hygiene p. 158. In Saxonis,
s, illis inscriptas, audiunt die rohten, gelben, schœnen
tu Magdeburgico ac Halberstadiensis, à celeri pue-
olligentium, cursu, appellantur die Renn- & Eyer-
gii de Ovorum Paschalium origine, Commentationem, in
h Class: VI. Fascic. V. Num. XI. p. m. 1627. sq. & B.
Historiam Festorum & Dominicarum p. m. 127. Præ-
m Græcis recentioribus, apud B. Heineccium in
Grichischen Kirchen Part. III. p. m. 234., Russorum
ibus & olim deletata est, referentibus Petro Petvejo
in Chronica Part. VI. p. 683. sq. nec non Adamo Oleario
in und Persianischen Reise Beschreibung Lib. II. Cap.
hodie delectatur, ut nosmetipsi, magna exercitus
Terris Mecklenburgicis hospitante, oculis nostris
usur-